

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Ali Kemal AYDOĞDU**, Abdulkadir TUNA***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ortaokul düzeyinde eğitim görmekte olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini, PISA araştırmalarında kullanılan finansal bağlamdaki problem durumlarına benzer problemler kullanılarak ölçmek ve elde edilen verilerin öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve ders başarı puanlarına göre farklılaşmalarını incelemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması modelinde gerçekleştirilen bu çalışmada 35 yedinci sınıf ve 300 sekizinci sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyleri, PISA araştırmalarında kullanılan finansal bağlamdaki sorular incelenerek oluşturulan problem durumlarıyla ölçülmüştür. Ardından katılımcıların finansal okuryazarlık puanları; öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri, Türkçe ve matematik derslerindeki başarı puanları değişkenleri açısından istatistiksel testler aracılığıyla incelenmiştir. Yapılan finansal okuryazarlık başarı testinde katılımcılar 100 puan üzerinden ortalama 43,625 puanlık bir performans göstermişlerdir. Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri, Türkçe ders başarıları ve matematik dersi başarılarına göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların anne ve baba eğitim düzeyleri arttıkça bireylerin finansal okuryazarlık puanlarının genel olarak artış gösterdiği görülmektedir. Matematik ve Türkçe ders başarılarının artmasıyla birlikte de finansal okuryazarlık puanlarının artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: finansal okuryazarlık, finansal bilgi, finansal beceri, pisa

EXAMINING THE FINANCIAL LITERACY LEVELS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

The aim of this research is to measure the financial literacy levels of middle school students by using similar problems in the financial context problem situations in PISA assessments and to examine how the data obtained varies according to the students' socio-demographic characteristics and academic achievement scores. In this study, conducted using the survey research model of quantitative research methods, the financial literacy levels of 35 seventh-grade and 300 eighth-grade middle school students were measured using problem situations we created by examining the questions in the financial context used in PISA studies. Subsequently, the participants' financial literacy scores were analyzed using statistical tests concerning the variables of their parents' education levels and their success scores in Turkish and mathematics courses. In the financial literacy achievement test conducted, participants showed a performance of 43.625 points out of 100. It was observed that the financial literacy levels of the participants differed significantly according to their mothers' and fathers' education levels, and their success in Turkish and mathematics courses. The analyses showed that as the educational levels of the participants' parents increased, their financial literacy scores generally increased. It was also observed that financial literacy scores tended to increase with the improvement in Turkish and mathematics course success.

Keywords: financial literacy, financial knowledge, financial skill, pisa

Giriş

Gün geçtikçe gelişen ve çeşitlenen finansal ürün ve hizmetlerle karşılaşan bireyler, ilkökul sıralarında harçlıkları ile yaptıkları harcama ve tasarruflardan, emeklilik planlamalarına kadar her yaşta finansal birçok karar vermektedirler. Bu finansal kararlar verilirken, bireylerin en çok ihtiyaç duydukları becerilerden birisi de finansal okuryazarlık becerileridir. Finansal okuryazarlık; bireylerin paralarını yönetirken bilinçli değerlendirmelerde bulunma

* Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü bir yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, akemalaydogdu1@gmail.com

*** Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi, atuna@kastamonu.edu.tr

ve etkili kararlar alma becerisi olarak tanımlanmaktadır (Noctor, Stoney ve Stradling, 1992). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Terimler Sözlüğü (TCMB, 2023) finansal okuryazarlık kavramını: *“Bireyin kişisel bütçesini yönetme sürecinde etkin ve bilinçli kararlar alabilmesini sağlayan temel finansal bilgiye sahip olması ve bu kararları uygulayarak bireysel ve toplumsal finansal refahı artırma yetisi.”* olarak tanımlanmaktadır.

Bireyler, edindikleri finansal bilgi ve becerileri davranışlarına da yansıtılabilmelidirler. Finansal okuryazarlık kavramının sadece bilgi temelinde değerlendirilmemesi gerektiğini belirten Atkinson ve Messy (2012) finansal okuryazarlığı, *“Sağlam finansal kararlar alarak bireysel finansal refahı sağlamak için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bir birleşimi.”* olarak tanımlanmaktadır. Gökmen (2012) ise finansal okuryazarlığı, *“Kişisel finansal sağlığı sağlamak ve korumak için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan oluşan bir bileşen.”* olarak tanımlamıştır.

Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin; düzenli tasarruf davranışı geliştirebildikleri, bütçelerini yönetirken etkili ve bilinçli kararlar verebildikleri ve tüm bunların doğal sonucu olarak refah düzeylerini arttırabildikleri görülmektedir (Şahin ve Barış, 2017). Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan toplumların genelinde para ve sermaye piyasalarının da gelişmiş olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlığı yüksek, tasarruf yapabilen ve tasarrufunu doğru değerlendirebilen bireyler kendilerine kar payı ödeyen, değerini arttıran şirketlere yatırım yaparak hem kendi refahlarını arttırmakta hem de ortak oldukları şirketlere sağlamış oldukları sermaye ile şirketlerin finansman giderlerinden daha az etkilenmelerini ve yeni yatırımlar yapabilmelerini sağlamaktadırlar. Finansal giderleri düşen ve yatırımlarını daha rahat bir ortamda yapabilen şirketler faaliyetlerini genişletme ve gelirlerini arttırma fırsatı bulmaktadırlar. Gelirlerini arttıran şirketlerin; kendilerine ortak olan bireylere daha yüksek kar payları vermesi, kamuya da artan gelirleriyle paralel olarak daha fazla vergi ödemesi ve istihdamı arttırması ile oluşacak temeli sağlam bir ekonomik döngü çarpan etkisiyle bireylerin zenginleşmesini ve ülkelerin gelişmesini sağlamaktadır. Bireyleri finansal okuryazar olan ekonomilerde zincirleme gerçekleşen bu gelişmelerden toplumun her kesimi olumlu bir biçimde etkilenmektedir.

Tasarruf açığı olan, yatırım yapma alışkanlığı olmayan ve doğru finansal kararlar veremeyen bireylerin yaşadığı toplumlarda finansal problemlerin ve ekonomik bozulmaların daha sık olduğu görülmektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlığın sosyoekonomik statü, yaş ve cinsiyet gibi ayrımlar yapılmadan toplumun bütün kesimlerini kapsayacak planlı bir eğitim süreci ile arttırılması gerekmektedir (Bayram, 2015). Günümüzde birçok ülke, vatandaşlarının finansal okuryazarlık eğitimi için ulusal bir strateji oluşturup kendi ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde finansal eğitimin, bireylerin davranışları üzerinde olumlu ve kalıcı bir etkisinin bulunduğu görülmektedir (Kaiser, Lusardi, Menkhoff ve Urban, 2022).

OECD (2005) finansal eğitimi, *“Tüketici ve yatırımcıların finansal ürün ve kavramlar ile ilgili kavrayışlarını geliştiren, bilgilendirme ve öğretim yoluyla finansal riskler ve fırsatların farkında olmalarını, bilinçli seçimler yapmalarını, yardım için nereye başvuracaklarını öğrenmelerini, finansal refahlarını arttıracak bir güven ve yetenek geliştirmelerini sağlayan süreç.”* olarak tanımlamaktadır.

Finansal eğitim; finansal konulara ilişkin farkındalığın artırılması, finansal ürün ve hizmetlere erişimin kolaylaştırılması ve finansal kavramlara ilişkin bilgi birikiminin sağlanmasından bu bilgi birikiminin bireylerin tüketim, tasarruf ve yatırım davranışlarında değişiklikler yaratmasına ve bu değişikliklerin ülke ekonomisine ve toplumsal refaha yansımalarına kadar geniş bir alanı içermektedir (TCMB, 2011).

Yetişkinlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelirleri ve servetleri ile güçlü bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Finansal imkânları geniş olan bireyler ihtiyaç duydukları finansal eğitime kolaylıkla ulaşabilmekte ve bu durum toplumdaki servet eşitsizliğini arttırmaktadır (Lusardi, Michaud ve Mitchell, 2017). Finansal eğitime ulaşımı kolaylaştırmak toplumdaki servet eşitsizliği problemini de önemli ölçüde azaltacaktır.

Son yıllarda birçok ülkede finansal okuryazarlık eğitimleri yürütmek amacıyla çaba sarf edilse de dünya çapında bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır. Finansal eğitim çalışmalarının etkili olabilmesi için eğitim alan kişilerin ihtiyaçları doğru bir biçimde belirlenmesi ve o ihtiyaçlara göre bir eğitim programı hazırlanması gerekmektedir (Lusardi, 2019).

Güvenç (2017), ülkemizde uygulanan öğretim programı üzerinde yaptığı araştırmada finansal okuryazarlık öğrenme çıktıları incelenmiş ve finansal okuryazarlık kavramının sosyal bilgiler ve matematik derslerinin kazanımlarında ön planda olduğunu belirtmiştir. Fakat bu öğrenme çıktılarının bireylerin yaşamlarını sürdürmeleri için yeterli düzeyde olmadığını ifade etmiştir. 2024 yılında uygulanmaya başlanan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”nde okuryazarlık becerileri kapsamında OB3 koduyla finansal okuryazarlık; insani, milli ve manevi değerler kapsamında D17 koduyla tasarruf bilinci becerileri öğrencilerin finansal bilgi ve davranış düzeylerini geliştirmeye yönelik programlar arası bileşenler olarak ön plana çıkarılmaktadır (URL-1, 2024).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ekonomi ve finansal okuryazarlık eğitime katkı sağlamak ve bireyleri bilinçlendirmek amacıyla “Herkes İçin Ekonomi” çalışması yürütülmektedir. Finansal eğitiminin küçük yaşlardan itibaren verilmesi gerektiğini ifade eden TCMB’nin ilgili web sitesinde her yaş düzeyi için yayımladığı içerikler; enflasyon, para politikası, merkez bankasının görevleri ve genel ekonomik kavramları şeklindedir. Bu içeriklerin yanı sıra çocuklar ve gençler için ayrı bir bölüm de bulunmaktadır. İnternet sitesi üzerinden yayımlanan içeriklerle birlikte okul ziyaretleri, öğretmen buluşmaları, gençlik forumları gibi projelerle toplumun her kesimine çeşitli kanallar aracılığıyla finansal okuryazarlık eğitimleri verilmektedir (TCMB, 2023b).

Türkiye’de kamu çalışanlarının gerekli finansal bilgi, beceri ve yetkinliklerle donatılması amacıyla Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, FODER ve Borsa İstanbul işbirliğiyle başlatılan "Benim Param Değerli Projesi" kapsamında üretilen finansal okuryazarlık eğitimi “Uzaktan Eğitim Kapısı” platformunda 27/07/2023 tarihinden itibaren yayındadır. Finansal okuryazarlık, finansal planlama, bütçe, tasarruf, kredi, enflasyon, yatırım araçları, bireysel emeklilik sistemi, sigorta, finansal teknolojiler ve finansal iyilik hali konuları üzerinde ilgili konuların uzmanları tarafından verilen finansal eğitimler kamu çalışanları için önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu’nun 2024 yılında oluşturduğu ve çevrimiçi birçok eğitim bulundurmakta olan “Türkiye’nin Finansal Okuryazarlık Platformu” kuruluş amacını toplumumuzun çeşitli kademelerinde eğitim ve gelişim fırsatları sağlayarak yaşam kalitelerini artırmak ve toplumda pozitif değişimlere neden olmak olarak belirtmiştir. Bütçe, bankacılık, kredi, yatırım, borsa ve kripto varlıklar kategorilerinde eğitimler bulunduran platform birçok finansal kavramla ilgili bilgi kitapçıklarını da kullanıcılarına sunmaktadır (URL-2, 2024).

Pisa Araştırması

Açılımı “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” olan PISA, 15 yaş grubu öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşantılarında kullanabilme yeterliliklerini izlemek için üçer yıllık dönemler halinde yürütülen bir araştırmadır. Araştırmada

“Vatandaşlar neleri bilmeli ve yapabilmelidir?” sorusuna yanıt bulabilmek amaçlanmakta ve katılımcılardan farklı durumlarla başa çıkabilmek, tahminlerde bulunabilmek ve muhakeme yapabilmek için bilgi ve becerilerinden ne ölçüde yararlanabildiklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir (OECD, 2019).

PISA araştırmalarında öğrencilere yöneltilen bilişsel testlerin odaklandıkları temel alanlar; okuma becerileri, matematik okuryazarlığı ve fen okuryazarlığıdır. Her PISA uygulamasında temel alanlarından biri döngüsel bir biçimde ağırlıklı alan olarak belirlenmektedir. Fen okuryazarlığı alanı 2006 ve 2015 yıllarında, matematik okuryazarlığı alanı 2003, 2012, 2022 yıllarında, okuma becerileri alanı ise 2000, 2009 ve 2018 yıllarında ağırlıklı alan olarak belirlenmiştir (OECD, 2023). 2012 yılından itibaren PISA araştırmasına dahil olan finansal okuryazarlık bölümü, finansal okuryazarlığı uluslararası boyutta değerlendiren en büyük ölçekli araştırmalardan biri olarak görülmektedir. 15 yaşındaki bireylerin sahip oldukları finansal bilgi ve becerileri uygulama yeterliliklerini ölçen araştırmanın bu bölümüne ülkelerin katılımı isteğe bağlıdır. 2012 yılında PISA araştırması finansal okuryazarlık bölümüne 18 ülke, 2015 yılında 15 ülke, 2018 yılında 21 ülke, 2022 yılında ise 23 ülke katılım göstermiştir (Lusardi ve Messy, 2023). Türkiye, PISA uygulamalarının okuma becerileri, fen okuryazarlığı ve matematik okuryazarlığı bölümlerine düzenli olarak katılım göstermekte iken finansal okuryazarlık bölümüne katılım göstermemektedir.

Araştırmanın Önemi

2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde bilinçsizce kullanılan ev kredilerinin geri ödemelerindeki aksamalardan kaynaklanarak tüm dünyayı etkileyen ekonomik kriz ve 2020 yılında ortaya çıkan COVID-19 salgını sebebiyle ekonomilerin durma noktasına gelmesinin ardından merkez bankaları aracılığıyla artan para arzı sonucu oluşan enflasyon, yakın geçmişimizde finansal okuryazar olmanın önemini göstermiştir. Finansal okuryazar bireyler yaşanan bu finansal krizler karşısında dayanıklı kalabilirken finansal okuryazarlık düzeyi düşük bireyler bu süreçlerde birtakım zorluklar çekmişlerdir (Özdemir, Temizel, Sönmez ve Er, 2015).

Bireylerin verdiği finansal kararların bütünü yaşadıkları toplumları da etkilemektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin aldıkları doğru finansal kararlar; finansal sistemin etkin bir biçimde çalışmasını ve kıt olan kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlamakta, kayıt dışı ekonomiyi azaltmakta, reel sektöre kaynak oluşturmakta ve bunların doğal sonucu olarak içerisinde yaşadıkları toplumun refahını arttırmaktadır. Literatürdeki araştırmaların genelinde toplumların finansal okuryazarlık düzeyinin istenilen düzeyde olmadığı, sosyal ve demografik özellikler farklılaştıkça bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de farklılaştığı belirtilmektedir (Alkaya ve Yağlı, 2015; Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010).

Araştırma kapsamında çalışılan ortaokul öğrencileri, hâlihazırda finansal sistem içerisinde aktif bir rol oynamakta ve birtakım finansal risklerle daha bu yaştan itibaren karşılaşmaktadırlar. Hemen hemen her bireyin yaşamı boyunca yaptığı küçük ya da büyük ölçekteki harcamalar, tasarruf ve birikimler, yatırımlar, sigorta sözleşmeleri, borçlanmalar, emeklilik planlamaları gibi durumlar günümüzde temel bir yaşam becerisi olarak kabul edilmekte olan finansal okuryazarlık becerisinin kazanılmasını zorunlu hale getirmektedir. Karşılaşılması muhtemel finansal risklere karşı bireylerin sağlam bir eğitim süreciyle altyapı oluşturabilmeleri, erken yaşta finansal okuryazarlığın hayatlarındaki önemini kavrayabilmeleri, farkındalık sahibi olabilmeleri ve doğru finansal planlamalar yapabilmeleri kendileri ve yaşadıkları toplum adına önem arz etmektedir. Araştırma sonuçları ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı düzeylerinin ortaya koyulması ve finansal okuryazarlık düzeylerinin katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve ders

başarı puanlarına göre nasıl bir dağılım sergilediğini göstermesi açısından alanyazına katkı sağlayacaktır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin, PISA araştırmalarında kullanılan finansal bağlamdaki problem durumlarına benzer sorular aracılığıyla ölçülmesiyle elde edilen çıktılarını; öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve ders başarı puanlarına göre farklılaşma durumlarını incelemektir. Araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bireylerin demografik özellikleri ve ders başarılarına göre farklılaşmakta mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur.

Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir;

1. Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları hangi düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri öğrencilerin Türkçe dersi başarılarına göre farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri öğrencilerin matematik dersi başarılarına göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması modelinde gerçekleştirilen bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Tarama modeli, evren hakkında genel bir yargıya varabilmek için uygun örneklem üzerinde yapılan analizlerdir. Tarama araştırmalarında geçmişte ya da halen var olan bir durumun var olduğu şekilde betimlenmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2015). İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin tespit edilebilmesi amacıyla katılımcılara birtakım sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde, katılımcıların Türkçe ve matematik derslerindeki başarı düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla bu derslerdeki not ortalamaları sorulmuştur. Üçüncü bölümde ise katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesine yönelik açık uçlu, çoktan seçmeli ve kısa cevaplı sorulardan oluşan 6 soruluk finansal okuryazarlık başarı testine yer verilmiştir. Finansal okuryazarlık başarı testi oluşturulurken her üç yılda bir düzenli olarak uygulanmakta olan ve 15 yaş grubu öğrencilerin kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirildiği PISA araştırmalarında sorulan finansal bağlamdaki problem durumları göz önünde bulundurulmuştur. Finansal okuryazarlık başarı testi sonucunda elde edilen çıktılarını; katılımcıların ailelerinin eğitim düzeyleri ve Türkçe ve matematik ders başarılarına göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadıkları istatistik testlerle ölçülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma gönüllülük esasına göre katılmak isteyen katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara’da öğrenim gören ortaokul öğrencileri, araştırmanın örneklemi Ankara ilinin Keçiören ilçesinde öğrenim gören 300 sekizinci sınıf ve 35 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Katılımcıların sıklık dağılımları

Araştırmaya katılan bireylerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri ve ders başarıları ile ilgili sıklık dağılımları bu başlık altında verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeyleri

Değişkenler	N	%
İlkokul	51	15,2
Ortaokul	70	20,9
Lise	145	43,3
Lisans ve üzeri	69	20,6

Araştırmaya katılan bireylerin annelerinin %15,2'si ilkokul, %20,9'u ortaokul, %43,3'ü lise, %20,6'sı lisans ve üzeri düzeyde bir eğitim kurumundan mezun olmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeyleri

Değişkenler	N	%
İlkokul	35	10,5
Ortaokul	55	16,5
Lise	143	43
Lisans ve üzeri	100	30

Araştırmaya katılan bireylerin babalarının %10,5'i ilkokul, %16,5'i ortaokul, %43'ü lise, %30'u lisans ve üzeri düzeyde bir eğitim kurumundan mezun olduğu görülmektedir. İki katılımcının babalarının eğitim düzeyi bilgisine ulaşılamamıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Türkçe Dersi Başarı Düzeyleri

Değişkenler	N	%
0-69 puan	40	11,9
70-79 Puan	46	13,7
80-94 Puan	134	40
95-100 Puan	115	34,3

Türkçe dersinde katılımcıların %11,9'u 0-69 puan aralığında; %13,7'si 70-79 puan aralığında; %40'ı 80-94 puan aralığında ve %34,3'ü 95-100 puan aralığında başarı göstermiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Matematik Dersi Başarı Düzeyleri

Değişkenler	N	%
0-69 puan	93	27,8
70-79 Puan	49	14,6
80-94 Puan	96	28,6
95-100 Puan	97	29

Matematik dersinde katılımcıların %27,8'i 0-69 puan aralığında; %14,6'sı 70-79 puan aralığında; %28,6'sı 80-94 puan aralığında ve %29'u 95-100 puan aralığında başarı göstermiştir.

Bulgular

Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Bulgular

Tablo 5'te katılımcıların finansal okuryazarlık başarı testi sonucunda elde ettikleri puanlara ilişkin bilgilere yer verilmiş ve araştırmanın birinci alt problemine cevap aranmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Puanları

Değişkenler	N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Finansal Okuryazarlık Puanları	335	10,47	5,11	0,499	-0,168

6 soru ve 24 puan üzerinden yapılan finansal okuryazarlık başarı testinde katılımcıların finansal okuryazarlık puan ortalamaları 10,47 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılar 100 puan üzerinden değerlendirildiğinde ise 43,625 puan elde ettikleri görülmektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular

Tablo 6'da araştırmaya katılan bireylerin annelerinin eğitim düzeylerine ait bilgiler verilmiş ve araştırmanın ikinci alt problemine cevap aranmıştır. Anne eğitim düzeylerinin katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı ANOVA Testi ile ölçülmüştür.

Tablo 6. ANOVA Testi: Anne Eğitim Düzeylerine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Puanları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama (Finansal Okuryazarlık Puanı)	Std. Sapma	F Değeri	P (Anlamlılık)
İlkokul	51	10,61	4,746		
Ortaokul	70	8,54	4,435		
Lise	145	10,39	4,987	7,284	0,000
Lisans ve üzeri	69	12,48	5,580		

24 puan üzerinden yapılan bu araştırmada annesi lisans ve üzeri düzeyde eğitim gören katılımcıların finansal okuryazarlık puan ortalamaları 12,48 puan ile en yüksek düzeyde

olduğu görülmekteyken, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin finansal okuryazarlık puan ortalamaları 8,54 puan ile en düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Test sonucunda elde edilen P değeri, anlamlılık için sınır değer olarak kabul ettiğimiz 0,05'ten küçük bir değer olduğundan dolayı gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Anne eğitim düzeyi, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkilidir. Oluşan anlamlı farklılığın sebebi Scheffe Testi aracılığıyla incelenmiş ve sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Scheffe Testi: Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyleri

(I) Anne Eğitim Düzeyi	(J) Anne Eğitim Düzeyi	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Anlamlılık (P)	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul	Ortaokul	2,065	0,915	0,168	-0,51	4,64
	Lise	0,215	0,809	0,995	-2,06	2,49
	Lisans ve üzeri	-1,870	0,918	0,248	-4,45	0,71
Ortaokul	İlkokul	-2,065	0,915	0,168	-4,64	0,51
	Lise	-1,850	0,724	0,090	-3,88	0,18
	Lisans ve üzeri	-3,935*	0,843	0,000	-6,31	-1,57
Lise	İlkokul	-0,215	0,809	0,995	-2,49	2,06
	Ortaokul	1,850	0,724	0,090	-0,18	3,88
	Lisans ve üzeri	-2,085*	0,727	0,043	-4,13	-0,04
Lisans ve üzeri	İlkokul	1,870	0,918	0,248	-0,71	4,45
	Ortaokul	3,935*	0,843	0,000	1,57	6,31
	Lise	2,085*	0,727	0,043	0,04	4,13

*Anlamlı farklılığın olduğu gruplar

Oluşan anlamlı farklılığın sebebi Scheffe Testi aracılığıyla incelendiğinde annesi lisans ve üzeri eğitim düzeyinde olan bireylerle; annesi ortaokul mezunu ve lise mezunu olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($P < 0,05$).

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular

Tablo 8'de araştırmaya katılan bireylerin babalarının eğitim düzeylerine ait bilgiler verilmiş ve araştırmanın üçüncü alt problemine cevap aranmıştır. Baba eğitim düzeylerinin katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı ANOVA Testi ile ölçülmüştür.

Tablo 8. ANOVA Testi: Baba Eğitim Düzeylerine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Puanları

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama (Finansal Okuryazarlık Puanı)	Std. Sapma	F Değeri	P (Anlamlılık)
İlkokul	35	9,91	4,81		
Ortaokul	55	7,76	4,363		
Lise	143	10,41	4,833	9,837	0,000
Lisans ve üzeri	100	12,20	5,339		

Test sonucunda elde edilen P değeri, anlamlılık için sınır değer olarak kabul ettiğimiz 0,05'ten küçük bir değer olduğundan dolayı gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Baba eğitim düzeyi, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkilidir. Oluşan anlamlı farklılığın sebebi Scheffe Testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Scheffe Testi: Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyleri

(I) Baba Eğitim Düzeyi	(J) Baba Eğitim Düzeyi	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Anlamlılık (P)	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul	Ortaokul	2,151	1,063	0,254	-0,84	5,14
	Lise	-0,498	0,927	0,962	-3,10	2,11
	Lisans ve üzeri	-2,286	0,966	0,135	-5,00	0,43
Ortaokul	İlkokul	-2,151	1,063	0,254	-5,14	0,84
	Lise	-2,649*	0,780	0,010	-4,84	-0,46
	Lisans ve üzeri	-4,436*	0,825	0,000	-6,76	-2,12
Lise	İlkokul	0,498	0,927	0,962	-2,11	3,10
	Ortaokul	2,649*	0,780	0,010	0,46	4,84
	Lisans ve üzeri	-1,787	0,641	0,053	-3,59	0,01
Lisans ve üzeri	İlkokul	2,286	0,966	0,135	-0,43	5,00
	Ortaokul	4,436*	0,825	0,000	2,12	6,76
	Lise	1,787	0,641	0,053	-,001	3,59

*Anlamlı farklılığın olduğu gruplar

Oluşan anlamlı farklılığın sebebi Scheffe Testi aracılığıyla incelendiğinde babası ortaokul mezunu olan bireylerle babası lise mezunu olan bireylerin ve babası ortaokul mezunu olan bireylerle babası lisans ve üzeri düzeyde eğitim gören bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Bulgular

Tablo 10’da katılımcıların Türkçe dersi başarı düzeylerine ait bilgiler verilmiş ve araştırmanın dördüncü alt problemine cevap aranmıştır. Katılımcıların Türkçe ders başarıları düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı ANOVA Testi aracılığıyla ölçülmüştür.

Tablo 10. ANOVA Testi: Türkçe Başarı Düzeylerine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Puanları

Türkçe Dersi Başarı Düzeyleri	N	Ortalama (Finansal Okuryazarlık Puanı)	Std. Sapma	F Değeri	P (Anlamlılık)
0-69 puan	40	6,4	3,650		
70-79 Puan	46	7,65	3,281	44,695	0,000*
80-94 Puan	134	9,66	4,413		
95-100 Puan	115	13,96	4,787		

*Varyansların homojenliği şartı sağlanmadığı için Welch Testi anlamlılık değeri verilmiştir.

Test sonucunda elde edilen P değeri, anlamlılık için sınır değer olarak kabul ettiğimiz 0,05’ten küçük bir değer olduğundan dolayı gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Türkçe dersi başarı düzeylerinin, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Oluşan anlamlı farklılığın sebebi Games-Howell Testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Games-Howell Testi: Katılımcıların Türkçe Not Ortalamaları

(I) Türkçe başarı puanı	(J) Türkçe başarı puanı	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Anlamlılık (P)	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
0-69 Puan	70-79 Puan	-1,252	0,753	0,350	-3,23	0,72
	80-94 Puan	-3,257*	0,692	0,000	-5,07	-1,44
	95-100 Puan	-7,557*	0,730	0,000	-9,47	-5,65
70-79 Puan	0-69 Puan	1,252	0,753	0,350	-0,72	3,23
	80-94 Puan	-2,005*	0,616	0,008	-3,61	-0,40
	95-100 Puan	-6,304*	0,658	0,000	-8,02	-4,59
80-94 Puan	0-69 Puan	3,257*	0,692	0,000	1,44	5,07
	70-79 Puan	2,005*	0,616	0,008	0,40	3,61
	95-100 Puan	-4,300*	0,587	0,000	-5,82	-2,78
95-100 Puan	0-69 Puan	7,557*	0,730	0,000	5,65	9,47
	70-79 Puan	6,304*	0,658	0,000	4,59	8,02
	80-94 Puan	4,300*	0,587	0,000	2,78	5,82

*Anlamlı farklılığın olduğu gruplar

Tablo 11 incelendiğinde Türkçe dersinden 0-69 puan aralığında not alan öğrencilerle, 80-94 puan ve 95-100 puan aralığında not alan öğrencilerin; Türkçe dersinden 70-79 puan aralığında not alan öğrencilerle, 80-94 puan ve 95-100 puan aralığında not alan öğrencilerin; Türkçe dersinden 80-94 puan aralığında not alan öğrencilerle, 95-100 puan aralığında not alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($P < 0,05$). Türkçe dersi başarı puanlarının yükselmesiyle birlikte genel olarak katılımcıların finansal okuryazarlık testi başarı düzeylerinin de yükselme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Bulgular

Tablo 12’de katılımcıların matematik dersi başarı düzeylerine ait bilgiler verilmiş ve araştırmanın beşinci alt problemine cevap aranmıştır. Katılımcıların matematik ders başarıları düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı ANOVA Testi ile ölçülmüştür.

Tablo 12. ANOVA Testi: Matematik Başarı Düzeylerine Göre Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Puanları

Matematik Dersi Başarı Düzeyleri	N	Ortalama (Finansal Okuryazarlık Puanı)	Std. Sapma	F Değeri	*P (Anlamlılık)
0-69 puan	93	6,92	3,427		
70-79 Puan	49	8,35	3,7	57,067	0,000
80-94 Puan	96	10,93	4,166		
95-100 Puan	97	14,48	4,96		

Test sonucunda elde edilen P değeri, anlamlılık için sınır değer olarak kabul ettiğimiz 0,05'ten küçük bir değer olduğundan dolayı araştırmaya katılan bireylerin finansal okuryazarlık puanlarının, matematik derslerindeki başarı puanlarına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Oluşan anlamlı farklılığın sebebi Games-Howell Testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Games-Howell Testi: Katılımcıların Matematik Not Ortalamaları

(I)Matematik başarı puanı	(J)Matematik başarı puanı	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Anlamlılık (P)	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
0-69 Puan	70-79 Puan	-1,422	0,637	0,122	-3,09	0,24
	80-94 Puan	-4,002*	0,554	0,000	-5,44	-2,57
	95-100 Puan	-7,560*	0,616	0,000	-9,16	-5,96
70-79 Puan	0-69 Puan	1,422	0,637	0,122	-0,24	3,09
	80-94 Puan	-2,580*	0,678	0,001	-4,35	-0,81
	95-100 Puan	-6,138*	0,730	0,000	-8,04	-4,24
80-94 Puan	0-69 Puan	4,002*	0,554	0,000	2,57	5,44
	70-79 Puan	2,580*	0,678	0,001	0,81	4,35
	95-100 Puan	-3,557*	0,659	0,000	-5,27	-1,85
95-100 Puan	0-69 Puan	7,560*	0,616	0,000	5,96	9,16
	70-79 Puan	6,138*	0,730	0,000	4,24	8,04
	80-94 Puan	3,557*	0,659	0,000	1,85	5,27

*Anlamlı farklılığın olduğu gruplar

Tablo 13 incelendiğinde matematik not ortalaması 0-69 puan aralığında olan öğrencilerle, 80-94 puan ve 95-100 puan aralığında not alan öğrencilerin; 70-79 puan aralığında olan öğrencilerle, 80-94 puan ve 95-100 puan aralığında not alan öğrencilerin; 80-94 puan aralığında olan öğrencilerle, 95-100 puan aralığında not alan öğrencilerin finansal

okuryazarlık düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir ($P < 0,05$). Matematik dersi başarı puanlarının yükselmesiyle birlikte, katılımcıların genelinin finansal okuryazarlık testi başarı düzeylerinde de olumlu yönde bir artış meydana geldiği görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Tüm dünyada temel bir yaşam becerisi olarak görülmekte olan finansal okuryazarlığın geliştirilebilmesi için dünya çapında oldukça büyük çaba sarf edilmektedir. Finansal bilgi, beceri ve tutumlarını planlı ve doğru bir eğitim süreciyle birlikte geliştirmeyi başaran bireyler kendi finansal işlemlerinde doğru kararlar alıp kişisel refahlarını geliştirmelerinin yanı sıra yaşadıkları ülkelere de değer katmaktadırlar.

Aynı adlı bir yüksek lisans tezinden üretilen bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi ve finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyebilecek faktörlerin tespit edilebilmesi amaçlanmıştır. Şimdiye kadar yapılan PISA araştırmaları içerisinde bulunan finansal okuryazarlık bağlamında yer alan sorular göz önünde bulundurularak oluşturulan ve katılımcıların 6 soru ve 24 puan üzerinden değerlendirildiği bu uygulamada katılımcılar ortalama 10,47 puan düzeyinde başarı göstermişlerdir. Bu başarı puanı 100 üzerinden değerlendirildiğinde 43,625 puana karşılık gelmektedir. Ortaya çıkan bulgu, alanyazındaki araştırma sonuçlarının geneliyle benzerlik göstermektedir. Alanyazındaki araştırmaların genelinde, çeşitli eğitim düzeylerindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir (Alkaya ve Yağlı, 2015; Contuk, 2018; Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010). Bu bulguların yanı sıra finansal alanda eğitim alan bireylerle yapılan araştırmalarda finansal alanda eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlıklarının istenilen düzeyde olduğu görülmektedir (Özdemir, Temizel, Sönmez ve Er, 2015; Sönmez ve Kılıç, 2020). Bu durum finansal eğitimin, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki olumlu etkisini göstermektedir.

Elde edilen finansal okuryazarlık başarı puanları kullanılarak, katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeyleri ve Türkçe ve matematik derslerindeki başarı puanlarının, katılımcıların elde ettikleri finansal okuryazarlık puanları üzerindeki etkisini incelemek için birtakım istatistiksel analizler yapılmıştır.

Katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerinin katılımcıların finansal okuryazarlık puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Annesi lisans ve üzeri düzeyde eğitim almış olan katılımcılar ile annesi ortaokul ve lise düzeyinde eğitim almış olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Katılımcıların annelerinin eğitim seviyeleri yükseldikçe katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının da yükseldiği eğiliminde olduğu görülmektedir. Alanyazındaki araştırmalarda genel olarak anne eğitim düzeyinin artmasının bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkilediğini belirtilmiştir (Ansong ve Gyensare, 2012; Lusardi ve diğerleri, 2010; Şayan ve Yakut, 2022). Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, alanyazındaki bulguların geneliyle tutarlılık göstermektedir. Bu araştırmalarını yanı sıra Kocabıyık ve Teker (2018) ve Erkılıç (2019) yaptıkları çalışmalarda anne eğitim düzeyinin bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan bireylerin babalarının eğitim düzeylerinin katılımcıların finansal okuryazarlık puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Babası ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerle babası lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ve babası ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerle babası lisans ve üzeri düzeyde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde katılımcıların baba eğitim seviyelerinin yükselmesiyle birlikte finansal okuryazarlık başarı puanlarının da genel olarak yükseldiği

görülmüştür. Alanyazında ilgili araştırmaların genelinde baba eğitim düzeyinin yükselmesinin bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir (Dursun, 2021; Koç, Öztelli, Koç, Koçak, 2022; Şayan ve Yakut, 2022). Bu araştırmaların yanı sıra Erkılıç (2019) lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyinin bireylerin finansal okuryazarlıkları üzerinde bir etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, alanyazındaki bulguların geneliyle tutarlılık göstermektedir.

Katılımcıların hem anne eğitim düzeylerinin hem de baba eğitim düzeylerinin finansal okuryazarlıklarına etkileri incelendiğinde iki araştırmada da ortak olarak ebeveynleri ortaokul mezunu olan bireylerin finansal okuryazarlık puanlarının en düşük düzeyde, ebeveynleri lisans ve üzeri düzeyde eğitim almış olan bireylerin finansal okuryazarlıklarının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin yanı sıra Türkçe ve matematik derslerindeki başarı puanlarının, finansal okuryazarlık puanları üzerindeki etkisi de ölçülmüştür. Elde edilen bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin Türkçe dersi başarı puanlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Katılımcıların Türkçe dersi başarı puanları yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeylerinin de yükselme eğiliminde olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular, alanyazındaki araştırma sonuçlarının geneliyle benzerlik göstermektedir (Teravainen-Goff ve Clark, 2019).

Araştırmaya katılan bireylerin finansal okuryazarlık puanlarının, matematik derslerindeki başarı puanlarına göre de anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Araştırmada matematik dersi başarı puanı yüksek olan katılımcıların, finansal okuryazarlık başarı puanlarının da genel olarak daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular, alanyazındaki araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Mancebón Ximénez-de-Embún, Mediavilla, Gómez-Sancho, 2019; Erkılıç, 2019).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular anne ve babaların eğitim düzeylerinin yetiştirmekte oldukları bireylerin finansal okuryazarlıkları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulguların yanı sıra Türkçe ve matematik becerileri yüksek düzeyde olan bireylerin de finansal okuryazarlıklarının anlamlı bir biçimde yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bulgular, finansal okuryazarlığı geliştirmeye yönelik yapılacak çalışmaların salt finansal bilgi bağlamında değil toplumun eğitim düzeyi, matematiksel becerileri ve okuma becerileri ile birlikte bir bütün olarak planlanmasıyla daha etkili sonuçların alınabileceğini göstermektedir.

Kaynakça

- Alkaya, A. & Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık, finansal bilgi, davranış ve tutum: neşehir hacı beктаş veli üniversitesi iibf öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Ansong, A. & Gyensare, M. A. (2012). Determinants of university working-students' financial literacy at the University of Cape Coast, Ghana. *International Journal of Business and Management*, 7(9), 126.
- Atkinson, A. & Messy, F. A. (2012). Measuring financial literacy: Results of the oecd/international network on financial education (INFE) Pilot Study.
- Bayram, S. S. (2015). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama. *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2 (2),105-135.

- Contuk, F. Y. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 77, 115-136.
- Dursun, Y. (2021). A Research on college students' financial literacy level: A case of Yeditepe University - Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesi üzerine bir araştırma: Yeditepe Üniversitesi örneği. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkılıç, A. (2019). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarıları arasındaki ilişki. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal okuryazarlık*. Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *Elementary Education Online*, 16(3), 935-948.
- Kaiser, T., Lusardi, A., Menkhoff, L. & Urban, C. (2022). financial education affects financial knowledge and downstream behaviors. *Journal of Financial Economics*, 145(2), 255-272.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kocabıyık, T. & Teker, T. (2018). Finansal okuryazarlık: Süleyman Demirel üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 117-144.
- Koç, M., Öztelli, Y., Koç, M. A., & Koçak, E. (2022). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin matematik tutumu, başarısı ve demografik özellikler ile ilişkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 6(1), 48-67.
- Lusardi, A. (2019). financial literacy and the need for financial education: evidence and implications. *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 155(1), 1-8.
- Lusardi, A. & Messy, F. A. (2023). The importance of financial literacy and its impact on financial wellbeing. *Journal of Financial Literacy and Wellbeing*, 1(1), 1-11.
- Lusardi, A., Michaud, P. C. & Mitchell, O. S. (2017). Optimal financial knowledge and wealth inequality. *Journal of political Economy*, 125(2), 431-477.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal Of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380.
- Mancebón, M. J., Ximénez-de-Embún, D. P., Mediavilla, M., Gómez-Sancho, J. M. (2019). Factors that influence the financial literacy of young Spanish consumers. *International Journal of Consumer Studies*, 43(2), 227-235.
- Noctor, M., Stoney, S. & Stradling, S. (1992). Financial literacy: a discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning. National Foundation for Educational Research.
- OECD (2005). Recommendation on principles and good practices for financial education and awareness.
- OECD (2019). PISA 2018 Assessment and analytical framework, PISA, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2023). PISA 2022 Assessment and analytical framework, PISA, OECD Publishing,

Paris.

- Özdemir, A., Temizel, F., Sönmez, H. & Er, F. (2015). Financial literacy of university students: A case study for Anadolu University, Turkey. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 11(24), 97-110.
- Sönmez, Y. & Kılıç, E. (2020). Finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 479-497.
- Şahin, M. & Barış, S. (2017). Finansal okuryazarlık ve tasarruf davranışları: kamu çalışanları üzerine bir inceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 77-103.
- Şayan, N. & Yakut, S. (2022). Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Çanakkale Merkez örneği. *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 23-34.
- TCMB (2011). Dünyada ve Türkiye’de finansal hizmetlere erişim ve finansal eğitim.
- TCMB (2023). Terimler sözlüğü, Erişim Adresi: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/banka+hakkinda/egitim-akademik/terimler+sozlugu> (26 Temmuz 2023 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- TCMB (2023b). Erişim Adresi: <https://herkesicin.tcmb.gov.tr> (22 Ağustos 2023 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Teravainen-Goff, A. & Clark, C. (2019). Reading and financial capability: exploring the relationships. a national literacy trust research report. *National Literacy Trust*.
- URL-1 (2024). <https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin>
- URL-2 (2024). <https://finansalokuryazarlik.spl.com.tr>